

Internationaal Orgelfestival Haarlem 2022

Het orgel als ensemble-instrument

Inhoudelijk verslag

Inleiding

We zijn dankbaar (en ook trots) dat het is gelukt in juli 2022, na 2 ½ jaar pendelen tussen uitstellen en doorgaan, voor het eerst sinds 2018 weer een volledig Orgelfestival plaats te laten vinden, inclusief een spraakmakend Openingsconcert, een (net zo spraakmakend) Internationaal Improvisatieconcours, de Internationale Zomeracademie, een Orgeldag for Kids en een toonaangevende Concertreeks. Om op de bevindingen in dit verslag vooruit te lopen: in zeer veel opzichten is het een geslaagd en feestelijk festival geworden. Zowel van de musici, de docenten en van de cursisten van de Zomeracademie zijn zonder uitzondering zeer positieve reacties ontvangen: over het feit dat het bestuur het risico is aangegaan het evenement weer plaats te laten vinden, over het niveau van de cursussen, de samenhang tussen de masterclasses, het niveau van de docenten en concertgevers en de organisatie van het geheel – geen sinecure gezien de vele onderdelen van het Festival. Grote waardering en complimenten vielen ons ten deel. Hier en daar worden ter illustratie enkele dit jaar ontvangen reacties van betrokkenen geciteerd:

I would like to thank you, again and again, for the organization of this splendid academy, splendid for teachers as well as for students! Working on dream instruments with extremely motivated people, in a dream atmosphere, exchanging on all subjects with exciting colleagues, what could be more rewarding and friendly? Thank you for persevering in the organization despite all the obstacles, all the uncertainties! It was really worth it, because this academy definitely plays a central role at the global level and deserves its reputation.

Christophe Mantoux, Parijs/Frankrijk (docent Zomeracademie en concertgever)

In dit verslag wordt per onderdeel in meer detail verslag gedaan van het Festival. Zeer veel doelstellingen die in het Projectplan zijn genoemd, zijn succesvol verwezenlijkt; waar dat niet is gelukt wordt dat met redenen omkleed in dit verslag vermeld.

Het verslag wordt besloten met een aantal conclusies en verbeterpunten, waarna in enkele appendices de cijfers, onder meer van bezoekersaantallen, worden gepresenteerd.

Dit verslag is bedoeld om enerzijds aan de fondsen en subsidiënten te verantwoorden hoe de subsidies zijn besteed. Anderzijds legt de organisatie met deze verslaglegging ook publiekelijk verantwoording af aan iedereen die zich op de hoogte wil stellen van de doelstellingen, de werkwijze en de verbeterpunten die we onszelf voorhouden, in de hoop dat ook andere instanties hun voordeel hiermee kunnen doen.

1 Orgeldag for Kids

Dit jaar werden twee kinderactiviteiten georganiseerd die we allebei scharen onder de noemer 'Orgeldag for Kids'. Deze activiteiten hebben als doel kinderen van de basisschoolleeftijd spelenderwijs kennis te laten maken met het orgel, niet alleen in de Bavokerk maar ook op andere Haarlemse locaties, waaronder de Philharmonie. Deze t.o.v. het orgel nog onbevooroordeelde kinderen en jongeren vormen hopelijk het orgelpubliek en misschien zelfs de orgelspelers van de toekomst. In 2018 is hiervoor een concept bedacht dat in 2022, aangepast aan de hand van de verbeterpunten van die editie, is hernomen. Op vrijdag 17 juni 2022 vond een orgel-speurtocht door de binnenstad van Haarlem plaats voor kinderen uit groep 5 en 6 van Haarlemse basisscholen. De reden waarom we dit in juni deden, en niet in de festivalperiode in juli organiseerden, is dat, om zoveel mogelijk kinderen te kunnen laten deelnemen, het belangrijk is het project te integreren in het lesaanbod van de scholen. Op 16 juli was de zomervakantie al aangebroken.

Projectleider van de Orgeldag for Kids was, net als in 2018, Anne Korff de Gidts, bijgestaan door Jeroen Koopman. De basis van de speurtocht was het (luister)verhaal 'Mozart zoekt Müller', in 2018 door de Haarlemse kinderboekenschrijfster Bies van Ede voor het Festival geschreven.

Dit jaar namen 84 leerlingen van de Sint Bernardusschool in Haarlem-West deel. Daarnaast maakten ongeveer 16 volwassenen (ouders en docenten) als begeleiders de dag mee. Naast deze in totaal 100

deelnemers waren 25 mensen betrokken in de organisatie van de dag, waaronder de kosters van de kerken, vrijwilligers, workshopleiders op de locaties, organisten en de verteller van het verhaal.

Beginnend op het podium van de Philharmonie (zie foto), maakten de leerlingen tijdens muzikale workshops kennis met de orgels in de Doopsgezinde Kerk, Nieuwe Kerk en Frans Hals Museum, tot ze uiteindelijk aankomen bij het Müllerorgel in de Sint Bavokerk. Als voorbereiding op de speurtocht kregen de leerlingen in de weken voorafgaand aan de Orgeldag op hun school enkele lessen over het orgel. Onder leiding van een instructeur bouwden de kinderen gezamenlijk een Doe-Orgel (zie www.orgelkids.nl). Op deze interactieve manier ontdekten de kinderen hoe het instrument precies werkt met al zijn pijpen en toetsen en kwamen tot de (terechte) conclusie: orgels zijn helemaal niet saai!

Evaluatie van een leerkracht: We kijken als Bernardusschool heel erg positief terug op deze dag. Het was erg goed georganiseerd met de vrijwilligers op iedere locatie, de geluidsfragmenten, de workshops en de duidelijke route. Het heeft veel impact gemaakt op de kinderen. Ook de ouders die mee waren als begeleider hebben echt genoten en vonden het een prachtige dag. We hebben veel enthousiasme bij de leerlingen gezien en er is op deze manier heel goed gewerkt aan de muziek- en erfgoed-educatie. De kinderen gaven terug op school aan dat zij dit als een van de leukste dagen van het schooljaar hebben ervaren. Het heeft hun wereld, letterlijk, verbreed. Dank hiervoor.

Tijdens de ‘Haarlemse Orgeldag’ op de openingsdag van het Festival, op 16 juli, was een zaal bij de Bavokerk ingericht als ‘orgelbouwerij’: kinderen konden hier als onderdeel van de ‘Haarlemse Orgeldag’ het Doe-orgel in elkaar zetten. Hier hebben gedurende de dag zo’n 40 kinderen aan deelgenomen.

2 Haarlemse Orgeldag

Op zondagmiddag 10 juli werd het Haarlemse publiek op onder meer de Grote Markt van Haarlem verrast met een ‘flashmob’. In de stralende zon werden een draaiorgel uit het Haarlemse Draaiorgelmuseum, een klein verplaatsbaar kistorgel en een demonstratieorgel van Flentrop Orgelbouw het drukke plein opgereden en onder grote belangstelling bespeeld. Ondertussen deelden de vrijwilligers vele flyers uit waarin aandacht werd gevraagd voor de Haarlemse Orgeldag op 16 juli. Een dag later prijkte een grote foto van de flashmob op de voorpagina van het Haarlems Dagblad. De doelstelling om het orgel uit de kerk te halen en op nieuwe openbare locaties te presenteren, was met deze eerste poging al geslaagd! Een kleine week later, op de openingsdag van het Festival, vond voor de zevende keer deze ‘Haarlemse Orgeldag’ plaats. Door de stad waren twee wandelingen uitgezet waarlangs iedereen diverse orgellocaties kon bezoeken. Deze routes begonnen op het podium van de Philharmonie, en liepen vervolgens langs de Doopsgezinde Kerk, Nieuwe Kerk, Lutherse Kerk, Waalse Kerk en Josephkerk uit in de Bavokerk waar stadsorganist Anton Pauw het afsluitende concert speelde. Elk orgel werd door de eigen organist gepresenteerd en bespeeld. Zo konden honderden mensen (met name Haarlemse inwoners, maar getuige de volgende reactie ook van verder) op een laagdrempelige manier kennis maken met de prachtige Haarlemse orgels:

Heel veel waardering voor de eerste dag van het Orgelfestival met een rondgang langs meerdere Haarlemse kerken. Bijzondere gebouwen, orgels en bespelingen.

Ik ben ervoor uit Zwolle gekomen en heb genoten!

Bernard Schipper, bezoeker

3 Openingsconcert

De Haarlemse Orgeldag werd 's avonds besloten met het Openingsconcert (zie foto rechts). Voor dit concert was het Nationaal Gemengd Jeugdkoor uitgenodigd, onder leiding van de Letse topdirigent Sigvards Klava. Organisten Jan Hage en Hayo Boerema bespeelden het Müller-orgel tijdens een prachtig concert met werken van onder meer Jan Welmers (ter nagedachtenis; hij overleed in het voorjaar van 2022), Arvo Pärt, Georgy Sviridov en Igor Stravinsky. Het orgel verving in de 'Mass for Mixed Chorus and Double Wind Quintet' van laatstgenoemde componist het blazersensemble, waarmee het festivalthema 'Het orgel als ensemble-instrument' werd geïntroduceerd. Begeleidend organist Hayo Boerema speelde daarnaast twee improvisaties. Bijna 400 bezoekers genoten van dit concert op zeer hoog niveau; het uitbundige applaus mondde uit in een indrukwekkende toegift.

4 Internationaal Improvisatieconcours

Het Internationaal Improvisatieconcours Haarlem streeft sinds haar oprichting in 1951 na wereldwijd te behoren tot de voorhoede van het concertmatig improviseren op orgel. De improvisatiekunst is de 'kern' van het Haarlemse Orgelfestival, en gelukkig heeft COVID-19 de continuïteit van het concours nauwelijks kunnen beïnvloeden. Weliswaar is het concours in 2020 niet doorgegaan, maar de wedstrijd kon alsnog worden gehouden tijdens de 'light'-versie van het Festival in 2021. Al in 2022 kon opnieuw een editie worden georganiseerd.

Het Improvisatieconcours bestond dit jaar uit een voorronde op basis van 16 toegestuurde opnames, een eerste ronde in de Doopsgezinde Kerk Haarlem, een tweede ronde in de Grote Zaal van de Philharmonie in Haarlem en de finale in de Grote of St.-Bavokerk in Haarlem. Bij de voorronde werden 7 deelnemers geselecteerd; de 8^e Nederlandse deelnemer was, dankzij een samenwerking met dat evenement, de winnaar van het concours dat tijdens het Bachfestival Dordrecht in juni 2022 werd gehouden.

Vier Duitse, een Zwitserse en drie Nederlandse deelnemers namen op 20 juli deel aan de eerste ronde van het Haarlemse improvisatieconcours. Tijdens elke ronde dienden de kandidaten twee improvisaties te spelen. De opdrachten, waarop de deelnemers zich een uur met slechts pen en papier konden voorbereiden, bestonden in de eerste ronde uit het volksliedje 'Te Haarlem in den Houte' en het woord 'Flutes' (verwijzend naar de registratie met fluitregisters en/of een vorm als 'Flötenuhr', 'Récit de Flûtes', etc.). In de tweede ronde, met 6 overgebleven deelnemers, bestond de opdracht uit een 'Homage à César Franck' (100 jaar geleden geboren) met als thema een melodisch gegeven uit diens Strijkkwintet, en een duo-improvisatie met stemkunstenaar Kristine Fuchs. Hoewel het eerder de bedoeling was voor deze ronde een improviserende instrumentalist uit te nodigen, bracht het later ontstane idee om als niet-muzikaal improvisatiethema het gedicht 'December in Florence' van Iosif Brodsky op te geven, de

artistieke raad ertoe een vocalist te vragen waardoor ook tekstuele elementen aan de improvisaties konden worden toegevoegd. Voor de finale (3 finalisten) componeerde de Franse 'spectrale' componist Thomas Lacôte een thema; de tweede opdracht was het improviseren van een muzikale begeleiding bij drie korte films van circa 100 jaar oud, gemaakt door Walter Ruttmann. Deze films werden op groot scherm onder het orgel geprojecteerd (zie foto). Het is inmiddels een 'Haarlemse' traditie om met de concoursopdrachten het orgel te verbinden met kunstdisciplines buiten de grenzen van de muziek. Dit keer was dat de combinatie van orgel

met het gedicht van Brodsky in de tweede ronde, en de films van Ruttman in de Finale. Daarnaast menen we door het gebruiken van het Haarlemse volksliedje, het aanreiken van slechts het woord 'Flutes' en het uitnodigen van de improviserende zangeres Kristina Fuchs de deelnemers voor flinke uitdagingen te hebben gesteld, waarmee we de ambitie om vooruitstrevend te zijn op het gebied van de improvisatiekunst opnieuw meer dan waar hebben gemaakt.

Uitslag

Dat laat onverlet dat dit jaar helaas geen juryprijs werd uitgereikt. De reden hiervoor is dat volgens de jury geen enkele finalist erin was geslaagd gedurende alle drie rondes van het concours een evenwichtige en overtuigende prestatie neer te zetten. Het dilemma van de jury lag vooral in het signaal dat met de uitslag zou worden uitgezonden. Was het verdedigbaar, ondanks de teleurstellende prestaties, de speler met het hoogste puntenaantal toch als winnaar uit te roepen, of was het belangrijker vast te houden aan het uitgangspunt dat alleen excellente spelers in aanmerking komen dit belangrijke Improvisatieconcours te winnen? Na lang overleg is uiteindelijk door de juryleden, na overleg met de bestuursvoorzitter, voor dat laatste argument gekozen. De prijs werd niet uitgereikt, met de suggestie het prijzengeld te besteden aan een educatief project op het gebied van orgel improvisatie. Inmiddels heeft de Artistieke Raad aan het bestuur op basis van een uitvoerig juryverslag een aanbeveling aangereikt voor de besteding van het prijzengeld. Op het moment van schrijven van dit verslag had de bestuursvergadering, waarin deze suggestie moet worden geaccordeerd, nog niet plaatsgevonden.

I (...) wanted to thank you for your great organization, your invitation, being there for the jury also and good talks for the future of the improvisation. (...) It is so important what you do! Thank you!

Zuzana Ferjenčiková, Slovenië/Oostenrijk (jurylid)

De onmogelijkheid om bij de bekendmaking van deze uitkomst recht te doen aan het ruim een uur durende juryberaad en aan alle beweegredenen die tot de uitslag hebben geleid, heeft geleid tot (zacht gezegd) commotie in de orgelwereld. Gelukkig is tegelijkertijd, met name door prominenten uit de internationale orgel-improvisatiewereld, instemmend gereageerd op het niet uitreiken van de prijs: Haarlem staat wereldwijd bekend om zijn streven naar excellentie. Opvallend is overigens dat ook de drie finalisten desgevraagd lieten weten begrip voor de uitslag te hebben, en zich zeer gemotiveerd voelen deze in hun voordeel om te zetten, door zich nog diepgaander met de kunst van het improviseren bezig te houden. Een van de finalisten heeft zich na de finaleavond zelfs direct gemeld voor de twee improvisatiecursussen in de tweede Zomeracademie-week! Als festivalorganisatie voelen we ons daardoor gesteund, en vertrouwen we erop dat deze uitkomst uiteindelijk een positieve invloed zal hebben op de improvisatiekunst én op de naam en faam van het Haarlemse Orgelfestival. De bezoekers konden hun 'beste speler' aanwijzen met een stemformulier. De publieksprijs, gesponsord door Flentrop Orgelbouw, ging dit jaar naar de Nederlandse organist Harmen Trimp.

Het finalethema van Thomas Lacôte >

5 Internationale Zomeracademie

Het 'kapitaal' van het Haarlemse Orgelfestival valt uiteen in drie componenten. Allereerst de locatie: Haarlem beschikt over onbetwiste topinstrumenten die worden gebruikt bij lessen, concoursrondes en concerten. De lessen van de Zomeracademie werden naast in de Bavokerk en de Philharmonie gegeven in de Doopsgezinde Kerk (zie foto; docent is de Fransman Thomas Lacôte), Nieuwe Kerk, Kathedrale Basiliek St.-Bavo, Josephkerk en Lutherse Kerk.

Daarnaast beschikt het Festival over een internationale uitstraling: elke editie opnieuw melden cursisten zich, na slechts een kennisgeving dat de inschrijving open staat, aan voor deelname aan de Zomeracademie. Tot slot beschikt het Festival over een netwerk van topdocenten uit de hele wereld die graag in Haarlem komen lesgeven, jureren en concorderen.

De Artistieke Raad programmeerde voor de Internationale Zomeracademie 2022 een hoogwaardig cursusaanbod, dat overigens grotendeels al in 2020 was samengesteld. De Zomeracademie van dat jaar werd vanwege de pandemie eerst uitgesteld tot 2021 (waarbij alle docenten zonder uitzondering aanboden zich voor de Zomeracademie vrij te houden) en in het voorjaar van dat jaar noodgedwongen nogmaals tot 2022. Uitgangspunt is dat niet wordt gezocht naar docenten die vanuit dezelfde 'uitvoeringsschool' doceren, maar eerder het tegenovergestelde. Juist het leskrijgen van zo divers mogelijke docenten leert de cursisten kritisch na te denken, zich te uiten over wat ze wordt aangereikt en wat ze wel of juist niet in hun eigen spel zullen integreren. Die discussies worden zowel door cursisten als docenten essentieel en verrijkend gevonden.

Bij het samenstellen van het cursusaanbod is eveneens de doelstelling verwezenlijkt dat het orgel niet per se als kerkelijk instrument wordt gepresenteerd. Uiteraard is veel repertoire (denk alleen al aan Bach) met een kerkelijk gebruik verbonden, maar in principe speelt religiositeit en kerkelijk orgelspel geen rol binnen de Academie. Onder improvisatie wordt in principe de concertante context als uitgangspunt genomen, en niet de kerkelijke. Tevens werd, indachtig het thema, een cursus 'Organ and Ensemble' geprogrammeerd. In 2022 merkten we dat door de wereldwijde COVID19-perikelen en de daaruit volgende 'reisangst' het uiteindelijke aantal aanmeldingen lager was dan in bijvoorbeeld 2016 en 2018. In plaats van ruim 100 cursisten in die jaren liep het totaal aantal dit jaar op tot 'slechts' 73. Overigens was dat ook het gevolg van eigen beleid, ingegeven door coronamaatregelen: om te voorkomen dat zich te veel cursisten tegelijkertijd op de orgeltribune zouden verdringen, hebben we per cursus een plafond ingesteld. Normaal was de max bij een cursus 25 deelnemers; in 2022 is 15 aangehouden (met een kleine marge als een specifiek orgel daarvoor bij de speeltafel de nodige ruimte had). Helaas ontvingen we in mei, twee maanden voor de Zomeracademie aanvang, een afmelding van 12 Chinese cursisten (waarvan 5 met een scholarship) vanwege de in dat land afgekondigde uitreisrestricties. Vanwege de in februari uitgebarsten Oekraïne-oorlog zijn Russische en een Oekraïense cursist niet gekomen, en ook een Amerikaanse en enkele Japanse cursisten lukte het niet Nederland te bereiken, onder meer door coronabesmettingen. Eenmaal in Haarlem testte een cursist uit Amerika positief, en voor een besmette docent moest enkele dagen voor het Festival vervanging worden gezocht. Een en ander heeft geleid tot aanzienlijk minder cursus-inkomsten dan begroot, terwijl de kosten doorliepen – op deze termijn was het niet meer mogelijk cursussen te annuleren, behalve twee cursussen waarvan het aantal cursisten tot 1 en 2 was teruggelopen.

YT en EC

Belangrijke onderdelen van de Zomeracademie zijn de Young Talents (YT) Class en de dit jaar voor het eerst gehouden Excellence Class (EC).

De YT-klas (zie foto links van enkele YT's met docent Wolfgang Zerer) was samengesteld uit organisten tussen 12 en 18 jaar die zich in 2020, 2021 en 2022 met opnames hadden aangemeld. Het resultaat was een groep van vijf jonge getalenteerde organisten, afkomstig uit Frankrijk, Duitsland, de Faeröer-eilanden (!) en Nederland. Een zesde deelnemer uit Taiwan moest zich helaas wegens corona afmelden. Deze YT-klas zien we als een uitermate belangrijk festivalonderdeel. Hier wordt immers op hoog niveau gewerkt aan de aanwas van toekomstige organisten, waaronder Zomeracademiecursisten en ook deelnemers aan het Improvisatieconcours. Hoe jonger

de organisten zijn als ze zich verbinden aan het Haarlemse Orgelfestival, hoe groter de impact. Het is goed te zien hoe deelnemers uit de eerdere Young Talentklassen, zoals Laurens de Man, Francesca Ajossa, Alexander de Bie en ook diverse buitenlandse deelnemers, inmiddels studeren aan vooraanstaande conservatoria in binnen- en buitenland, internationaal doorbreken en ook al carrière maken.

De Excellence Class was samengesteld op basis van een selectie van de beste studenten van de Zomeracademie in 2018. Deelnemers die door docenten onafhankelijk van elkaar 3 keer werden genoemd als beste studenten van hun klas, werden uitgenodigd kosteloos deel te nemen aan de EC van 2020, die uiteindelijk in 2022 plaatsvond. De zes deelnemers waren afkomstig uit Italië, de Verenigde Staten, Zuid-Korea en Nederland.

Zowel de YT-klas als de EC kregen een programma op maat met lessen die werden gegeven door geselecteerde Zomeracademie-docenten. Dankzij meer speeltijd en een gegarandeerd hoog niveau van alle spelers waren deze lessen van grote kwaliteit; zowel de docenten als de cursisten zelf waren zeer onder de indruk van de impact van deze masterclasses.

De motivatie om in deze Excellence Class te investeren is enerzijds dat ermee wordt gezorgd voor aanwas van organisten die zich al op jonge leeftijd verbinden met het Haarlemse Festival, en anderzijds dat het gemiddelde niveau van de Zomeracademie op een hoger plan wordt gebracht en gehouden. Zeer getalenteerde organisten worden zo niet alleen meer verbonden aan het Festival, maar gaan (hopelijk) ook optreden als ambassadeurs ervan.

Young Composers, Hedendaagse muziek en Improvisatie

Tot onze grote verbazing was voor de Young Composers-klas, ondanks een tijdige oproep via de compositiedocenten van de Nederlandse conservatoria, nauwelijks animo. Ook toezeggingen als onkostenvergoeding, gratis onderdak, een cd-uitgave van de nieuw ontstane orgelwerken en het aanbod van publicatie ervan bij Donemus ontmoette onvoldoende weerklank. Helaas moesten we daarom beslissen deze klas te annuleren. Ook na een evaluatie met de aangeschreven compositiedocenten konden we niet goed de vinger op de oorzaak leggen. Mogelijk speelde een rol dat veel (internationale) studenten in juli niet in Nederland verblijven.

We zijn echter vastberaden in 2024 met een hernieuwde opzet deze klas alsnog te laten slagen, zeker omdat tussen 2012 tot 2018 enkele zeer succesvolle edities van de YC-klas hebben plaatsgevonden. De terugkeer naar de opzet en de internationale dimensie van die edities doet ongetwijfeld het aantal aanmeldingen weer stijgen. De werkwijze zoals uiteengezet in het Projectplan wordt dus losgelaten. Het doen ontstaan van nieuwe orgelwerken is een belangrijke doelstelling van ons Festival. Aandacht voor 20e- en 21e-eeuwse orgelmuziek was er ruimschoots in de masterclass Contemporary Music, gegeven door dé specialist op dit gebied: Bernhard Haas (Duitsland). Tijdens de Zomeracademie werd zijn cursus door 6 cursisten gevolgd (helaas meldden zich 4 cursisten kort voor aanvang af wegens corona), waardoor werd besloten deze ook aan te bieden aan cursisten uit de improvisatiecursussen, de Young Talent-klas en de Excellence Class. Hiervan maakten in totaal acht cursisten gebruik, die als toehoorder enkele of alle lessen bezochten. Omdat wij deze uitwisseling tussen 'genoteerde' hedendaagse muziek en improvisatie, en ook het kennismaken van de deelnemers aan de YT-klas en de EC met nieuwe muziek van groot belang vinden, konden de cursisten hiervan kosteloos gebruik maken.

Dit jaar waren er drie improvisatiecursussen, gegeven door drie op dit moment op hun gebied vooraanstaande docenten. Met name de improvisatiecursus van Franz Danksagmüller (geheel links op de foto) werd bijzonder gewaardeerd; hij is in staat improvisatie aan zeer actuele speeltechnieken te verbinden, gebruikmakend van innovatieve software om de orgelklank elektronisch te beïnvloeden. Het was goed te zien dat Danksagmüller ook zelf lessen tijdens de cursus van Haas bezocht, én omgekeerd. Het Festival beschouwt zowel Haas als Danksagmüller als twee van de meest

belangwekkende organisten/componisten/improvisatoren van deze tijd en is er trots op hen aan de Zomeracademie te hebben verbonden. We stellen ze graag in staat hun nieuwste ontdekkingen in Haarlem te delen met elkaar, de cursisten en een groot publiek. Zie **Bijlage A Programmering Zomeracademie** voor een overzicht van cursussen, docenten en cursistenaantallen.

Enkele reacties, gericht aan organisator Peter Ouwerkerk:

In July I was lucky enough to participate in the Haarlem Organ Academy and fulfilled my dream of meeting the organ of St Bavo's church in Haarlem (among many others) and people from all over the world. It was two intense weeks of many classes, professors, beers and dinners at Picoletta, which resulted in one of the best experiences of my life. Thank you!!

Daniel Cardiel, Spanje (cursist Zomeracademie)

Hallo Peter, Heel veel bedankt voor de indrukwekkende organisatie, de lessen en de prachtige concerten, bijzonder gisteren. Het was meer dan geweldig.

Marc Steffens, België (cursist Zomeracademie)

Dear Peter, One more thanks for all the organisation! It was a very inspiring and unique week! Kind regards!

Sarah Proske, Duitsland (cursist Zomeracademie)

Wat een fantastisch festival heb je neergezet, mijn complimenten. Hier gaat ontzettend veel werk achter schuil. Omdat orgel een nogal solistisch ambacht inhoudt, is het des te fijner dat er zo'n plek is waar ontmoeting en uitwisseling van inzichten en spel op internationaal niveau mogelijk is.

Marinus Schouten, Nederland (cursist Zomeracademie)

Thank you very much for the excellent organization, I really had a great time at the Festival! Best regards

Florian Oberreiter, Oostenrijk (cursist Zomeracademie)

Hello Peter, This is Rebecca, one of the participants in Week 2 of the Summer Academy. I hope all is well with you, after all the things at the festival! Thank you again for all your hard work and effort in making everything possible for the festival. It was a great opportunity for all of us.

Rebecca Soojung Lee, Zuid-Korea (cursist Zomeracademie)

Good afternoon dear Peter and general staff of Orgelfestival Haarlem, Time is going very fast. More than a month is passed since we met in Haarlem. I hope you could have a good rest after the enormous effort made to organize the event. It was an incredible experience for me to be there, sharing so wonderful moments. I will remain extremely grateful for the opportunity of being a part of the history of your organ academy and festival. Everything was so inspiring and encouraging!

Andrés Cea Galán, Spanje (docent Zomeracademie)

It's been an intense week at the International Organ Festival Haarlem. Inspired and curious students, inspiring colleagues and many stimulating discussions. It's been a unique experience to bring live-electronics (audio and video) to the legendary Müller organ at St. Bavo and to give a younger generation of organists an understanding of contemporary improvisation techniques and live-electronics. Many thanks to Peter Ouwerkerk for the magnificent organization!

Franz Danksagmüller, Duitsland (docent Zomeracademie)

6 Concertreeks

Het Haarlemse Festival biedt de mogelijkheid de allerbeste organisten van nu op hetzelfde moment in dezelfde stad bijeen te brengen. Het is een unieke situatie: zo'n twintig internationale docenten en juryleden van naam die elkaar weliswaar met enige regelmaat hier en daar ter wereld tegenkomen, ontmoeten elkaar nu tegelijkertijd in Haarlem. De waarde voor de mondiale orgelcultuur is nauwelijks te overschatten. Tijdens formele en informele ontmoetingen vinden gedachtenuitwisselingen, discussies en vriendschappelijke contacten plaats die, in die samenstelling, waarschijnlijk nooit meer zullen plaatsvinden. De organisten zijn zich hiervan zeer bewust, en het is mede door dit gegeven dat de musici graag naar Haarlem komen.

Van groot belang is dat die docenten elkaar horen spelen tijdens de concertreeks. Twee festivalweken lang zijn er dagelijks concerten, soms drie op een dag. Vanouds speelt de improvisatiekunst tijdens de concerten een zeer belangrijke rol; in vrijwel alle concerten werden improvisaties geprogrammeerd. We hebben de traditie sinds 2014 voortgezet dat tijdens elk festivalconcert meerdere musici spelen. Voor de 'gewone' orgelconcerten wordt aan minimaal twee organisten gevraagd een programma samen te stellen waarbij het gegeven dat zij soms zeer verschillende persoonlijkheden zijn, tot uitdrukking mag komen in het programma. Dit wordt door het publiek zeer gewaardeerd, en levert ten opzichte van de reguliere Bavo-concerten met een organist doorgaans zo'n 75 tot 100 extra luisteraars per concert op. Een belangrijk accent tijdens de concerten was de presentatie van het orgel als ensemble-instrument. Zo werd het orgel in een nieuwe context geplaatst tijdens de 'Homage à César Franck', waarin ook het harmonium als 19e-eeuws salon-concertinstrument werd bespeeld. Ook het concert dat Leo van Doeselaar op kistorgel met musici van de Nederlandse Bachvereniging gaf, en een optreden van het barokensemble Castello Consort pasten prachtig in dit thema. Het speciaal voor dit laatste ensemble gebouwde orgel in Italiaanse barokstijl stond, bespeeld door Menno van Delft, centraal in de wereldpremière van een nieuwe compositie van concoursjurylid Martijn Padding. De delen van dit nieuwe Concerto 'Stylus Fantasticus' werden afgewisseld met muziek uit de renaissance en barok. Naast deze première heeft het Festival gecoördineerd in een opdracht aan de Haarlemse componist Ig Henneman, wier werk (voor sopraan, strijkkwartet, harp en orgel) is uitgevoerd tijdens het programma 'Van Duister naar Licht' in de Philharmonie. Het is het tweede werk van deze van oorsprong altvioliste waarin het orgel een rol speelt. Tijdens dit concert waren uitsluitend vrouwelijke musici te horen in composities en arrangementen van vrouwelijke componisten. We vinden dit gegeven belangrijk, omdat de (met name Nederlandse) orgelcultuur nog steeds een 'mannenbolwerk' is. Overigens is het opvallend dat het cursistenbestand van de Zomeracademie al voor bijna 70 % uit vrouwelijke organisten bestaat. Van 'Van Duister naar Licht' is een beeldregistratie gemaakt; een deel van dit concert is te bekijken op <https://www.youtube.com/watch?v=zFKN2igKZ-A>. De opdracht voor een orgelwerk voor het Haarlemse Bavo-orgel, die in samenwerking met het Orgelpark is verleend aan de Franse componist Thomas Lacôte en waarvan in het projectplan sprake was, is vanwege diens drukke werkzaamheden op eigen verzoek uitgesteld tot het Festival in 2024. Wel componeerde hij, zoals gezegd, het thema voor de concoursfinale.

Een concert waarin het orgel radicaal uit zijn 'traditionele' context werd getrokken, was het optreden van de jazz-musici Ben van Gelder en Kit Downes in het programma 'Jazz in de Grote Zaal'. Het Cavallé-Coll-orgel klonk onder de handen van de Britse Downes, die een klassieke orgelopleiding heeft genoten, in samenspel met saxofoon nog nooit zo 'buiten de oevers'. Het concert, met zowel traditionele als ook nieuwe en experimentele jazz, werd beluisterd door een zeer gemêleerd publiek, waarvan verschillende aanwezigen tijdens deze avond voor het eerst met pijporgel in aanraking kwamen.

Na het concert in de Philharmonie werd Kit Downes spontaan meegenomen naar de Bavokerk waar hij rond middernacht een half uur op het Müller-orgel speelde. Ook dit maakte grote indruk op hem, getuige zijn reactie:

Dear Peter, Thank you very much for having me at this year's organ festival. It was such a pleasure to play the concert with Ben [van Gelder], and also very enjoyable to go with you after the concert to play at the cathedral next door - what an instrument! A real treat, thank you for that impromptu experience!
Kit Downes, Londen/Berlijn (toetsenist 'Jazz in de Grote Zaal')

Een ander indrukwekkend concert was de vertoning van vier films uit de beginjaren van de 20^e eeuw met geïmproviseerde orgelbegeleiding, met inzet van hightech elektronica en manipulatie van de orgelklank en de oude beelden, door de Duitser Franz Danksagmüller (zie foto) en de Italiaanse organist Gabriele Agrimonti (de winnaar van het Improvisatieconcours in 2021). Ten slotte noemen we het fenomenale concert met eigen werken voor orgel en elektronica door organist Dominik Susteck en Tobias Hagedorn die de elektronica bediende. Een voorgenomen concert door organist Matthias Havinga en sopraan Klaartje van Veldhoven met Haarlemse componisten tussen 1920 en 1960 is uitgesteld naar 2024; dit kon helaas door agendaconflicten niet meer in het programma worden opgenomen. Ook de uitreiking van de Sweelinck/Mullerprijs 2022, die was gepland tijdens het Orgelfestival, ging niet door omdat deze dit jaar niet is uitgereikt.

Tijdens het hele festival was in de Bavo een expositie opgesteld van kunstwerken van en rondom Nederlandse orgels, waarmee een mooie verbinding van (orgel)muziek en beeldende kunst tot stand kwam. Dit kwam ook terug in het kunstwerk, een pentekening die onderdeel uitmaakte van de juryprijs van het concours – en die helaas dit jaar nog niet kon worden overhandigd.

Met de avontuurlijke en ook deze festivaleditie opnieuw grenzen verleggende concertprogrammering is de Artistieke Raad ervan overtuigd dat het Festival een inspiratiebron kan zijn voor de Nederlandse en Europese orgelcultuur.

Zie bijlage **B Programmering publieksevenementen** voor de gedetailleerde concertprogrammering, en **C Bezoekersaantallen** voor het aantal concertbezoekers per concert.

7 PR/Marketingstrategie

Na jaren van goede samenwerking met De Kippen (Naarden) liet Franca Klaus in 2021 weten met haar PR/communicatiewerk te zullen stoppen. Een zoektocht bracht het festival naar het Haarlemse PR-bureau STARTPR, een jong kantoor, bemenst door drie jonge vrouwen met frisse ideeën en veel contacten in Haarlem. In april 2022 startte STARTPR haar werkzaamheden.

STARTPR kreeg van het Orgelfestival de opdracht het evenement een nieuwe uitstraling te geven en met name Haarlemmers te verleiden 'hun' festival te bezoeken. De opvallendste nieuwe lijn die daarbij is gekozen, is in de beeldvorming niet (uitsluitend) te focussen op orgels, maar op de 'personen' achter het orgel. De 'Heel-Haarlem-Orgelt'-campagne werd geboren, en zal de komende jaren het beeld bepalen. De campagne is erop gericht te communiceren dat het Orgelfestival een feest van heel Haarlem is, voor alle Haarlemmers,

niet alleen voor hen die van orgel houden.

Dit heeft geresulteerd in onder andere het maken van een korte videotrailer waarbij drie 'a-typische' organisten optraden: jong, van kleur en vrouwelijk. Deze video, die is te bekijken op <https://www.youtube.com/watch?v=CC9YDm4EzrU>, werd het 'frame' op basis waarvan de hele marketing werd opgebouwd. De drie organisten kwamen terug op posters, in advertenties, in het programmaboekje en op de website. De trailer is breed verspreid en goed bekeken, bovendien pikte de communicatievakers de campagne op. Ook dit zette het Orgelfestival als evenement, en daarmee de stad Haarlem meer op de kaart.

De social media van het Orgelfestival is meegenomen in deze lijn. Het Orgelfestival heeft een Facebook- en Instagrampagina die relatief veel volgers kent, maar waar, zeker waar het Instagram betrof, nog geen herkenbare communicatiestrategie achter zat. STARTPR heeft ook hier de 'Heel Haarlem Orgelt'-look&feel doorgevoerd in de berichtgeving. Daarnaast zijn meerdere social media ads opgezet en zijn deze specifiek getarget op de regio Haarlem. Om meer 'buzz' te creëren rond het festival zijn video's voor *stories* gemaakt tijdens de Heel-Haarlem-Orgelt-dag en gedurende de rest van het festival (zie de bijlage voor enkele links).

In de zichtbaarheid van het Festival in Haarlem is geïnvesteerd met onder meer enorme vlaggen die in de stad zichtbaar waren (zie ook de foto op de voorkant van dit verslag) en het verspreiden van posters op nieuwe locaties in de stad. Hiervoor hebben, naast de Flyerman, dit keer ook de vele vrijwilligers van het Festival zich in de aanloopweken ingezet. Dankzij de vertoning van de genoemde video in NS-treinstellen werden ook reizigers op weg van en naar Haarlem geattendeerd op het Festival.

Voor het eerst is merchandise ontwikkeld, zoals een mok en een poster, beide geïllustreerd door de Haarlemse kunstenaar Eric J. Coolen. Deze merchandise was op meerdere plekken in Haarlem te verkrijgen. Helaas bleef er aanzienlijk wat van de voorraad over, die gelukkig mee kan naar de komende editie.

De PR-inzet startte al vóór het festival. De eerste uitingen volgden snel op de Orgeldag for Kids op 17 juni. Haarlems Dagblad maakte hierover o.a. een reportage. Zoals al genoemd vond op 10 juli een 'orgelflashmob' op de Haarlemse Grote Markt plaats, bedoeld om het Orgelfestival (en specifiek de Orgeldag) onder de aandacht te brengen bij de Haarlammers. Dit is regionaal goed opgepikt. Het persbericht met de grootste opvolging ging over het feit dat er geen winnaar was van het 54e Internationaal orgel improvisatieconcours. Belangrijk in de PR was ook hier de keuze om een 'knip' te maken: de orgelvakmedia, de regionale media en de nationale media werden verschillend 'bediend'. Er zijn in totaal 7 persberichten verstuurd en gepitcht voor en tijdens het festival, waarbij elke keer goed werd gekeken en keuzes werden gemaakt m.b.t. de verspreiding (vakmedia, regionaal of landelijk) en de inhoud van het bericht (orgelliefhebbers, algemene kunst&cultuur, algemeen). Het Festival is hiermee duidelijk zichtbaarder geworden bij met name het Haarlemse publiek.

De grootste winst van de samenwerking met het nieuwe Haarlemse PR-bureau, dat voorheen vrijwel niets van orgels wist, was een heel nieuwe invulling van de bestaande huisstijl die naast de orgelwereld ook anderen aan zal spreken, en daarnaast dat voor de orgelwereld verrassende elementen werden toegevoegd.

De communicatiekant van het Festival is grondig geëvalueerd. Al met al is de eerste editie met de nieuwe marketeers goed bevallen, maar op verschillende details zijn nog verbeteringen mogelijk, waaronder de functionaliteit van de website. Er zijn enkele kostbare ingrepen gedaan, maar die hebben nog niet geleid tot het gewenste resultaat in leesbaarheid en bezoekersaantallen. De huidige huisstijl is, ondanks de genoemde accentverschuivingen, nog steeds te veel op het 'roemrijke' verleden gericht. Er is echter behoefte aan 'verjonging' en meer vooruitblik: wat is onze visie op de ontwikkeling van het festival in de komende jaren?

De nieuwe marketingstrategie is er een voor de lange termijn. We hebben er vertrouwen in dat met de nieuwe PR-aanpak (en de campagne 'Heel Haarlem Orgelt') die publiekstoename en -verjonging op termijn haalbaar is. Mede daarom is afgesproken dat in 2024 het PR-bureau in een eerder stadium wordt betrokken bij de ontwikkeling van de huisstijl, de functionaliteit van de website, social media, het aanspreken van de 'festivalcommunity' en het communiceren van de programmering, bijvoorbeeld door mee te denken over verrassende locaties voor concerten en manieren om in de aanloop naar een programma PR 'op maat' voor doelgroepen zoals de (nog) niet-orgelliefhebber mogelijk te maken. Deze

aanpak moet op de lange termijn leiden tot een voor alle Haarlemmers bekend festival met een grote aantrekkingskracht: een orgelfeest om 'trots' op te zijn.

Een aantal in het Projectplan genoemde voornemens op marketinggebied is niet verwezenlijkt. Dat is deels het gevolg van het feit dat het nieuwe bureau, vanwege de langer dan verwachte zoektocht, pas in april 2022 voor het festival aan de slag kon gaan. In diezelfde maand werd helaas ook duidelijk dat het budget voor het Festival, en dus ook de PR-Marketing, vanwege Zomeracademie-afzeggingen door corona onder druk kwam te staan. Als gevolg hiervan moesten duidelijke prioriteiten worden gesteld.

Ook het verbeteren van de klantregistratie is niet optimaal van de grond gekomen. Dat heeft als reden dat de online ticketverkoop van de acht eigen betaalde concerten via klassiekemuziek.nl liep, maar die van de twee concerten in de Philharmonie én de vier Stadsorgelconcerten noodgedwongen via de online kassa van de Stadsschouwburg/Philharmonie, vanwege de nog geldende coronamaatregelen (zoals het snel moeten kunnen bereiken van concertbezoekers in geval van calamiteiten). Ook de ticketverkoop van de drie concerten in de Kathedrale Basiliek en in de Laurenskerk te Alkmaar liep via derden. Deze partners mogen geen klantgegevens aan ons verstrekken, hetgeen ervoor zorgde dat we van 9 van de 17 betaalde concerten op geen enkele manier een bezoekersbestand konden opbouwen. Daardoor is de mate van herhaalbezoeken eveneens niet onderzocht. Deze informatie is echter belangrijk voor een goede PR-strategie en we gaan hiervoor voor het festival in 2024 een oplossing zoeken. Ook het aanbieden van combinatiekortingen was door het verdelen van de ticketverkoop over vier instanties nauwelijks te verwezenlijken.

Het meten van publiekswaardering heeft zich beperkt tot de finale van het concours. Het heeft om genoemde oorzaken helaas aan tijd ontbroken een online enquête uit te werken om de waardering van andere concerten te kunnen meten. Wel zijn enkele filmpjes gemaakt van bezoekers die reageerden op concerten, die enigszins een indruk geven van enkele reacties.

Zoals gezegd is het aantal bezoekers aan de concerten teruggelopen ten opzichte van 2018. Deze ontwikkeling is, als gevolg van de COVID19-pandemie, in de hele cultuursector herkenbaar, en een bijkomende reden is waarschijnlijk dat juist enkele weken voorafgaand aan het festival de coronacijfers (zeker internationaal) opnieuw opliepen. Aangezien de meeste bezoekers van de reguliere orgelconcerten uit het hogere leeftijdssegment afkomstig zijn, heeft die ontwikkeling veel mensen thuisgehouden. Dit werd bevestigd door diverse berichten en vragen naar de geldende coronamaatregelen die we via mail en telefoon kregen. De inspanningen om een breder en vooral Haarlems publiek te bereiken, zijn weliswaar geslaagd maar de basis van nieuwe Haarlemse orgelliefhebbers is momenteel nog te fragiel om dit al vertaald te zien in een grote vaste publieksaanwas. We blijven ons daarvoor inzetten en hopen dat we op langere termijn – 2024, 2026 – wel degelijk nieuwe publieksgroepen die zich aan het Festival verbinden.

De doelstelling dat minstens 70% van de tickets online zouden worden gekocht, is ruimschoots gehaald: van alle tickets werd nog maar 20% aan de kassa afgerekend (met contante betaling of via een QR-code), terwijl 80% online (via klassiekemuziek.nl en de kassa van o.a. de Philharmonie) werd gekocht.

Alle festivalconcerten zijn opgenomen en zullen in de periode tussen dit en het volgende festival online worden ingezet om blijvende aandacht voor het Orgelfestival te genereren.

Zie **Bijlage D - PR/Communicatie-middelen en -inzet** voor de cijfermatige details en enkele links.

8 Fondsenwerving en Financieel verslag

Caecilia van Stigt was als zelfstandig fondsenwerver verantwoordelijk voor het vergaren van financiële middelen. Die fondsenwerving is zeker de afgelopen jaren een complexe taak gebleken. Een complicerende factor was dat het concours van 2020 werd uitgesteld naar 2021 (met een volgende editie in 2022), terwijl de Zomeracademie van 2020 naar 2022 is uitgesteld. Deze van elkaar afwijkende programmatische lijnen heeft ook fondsenwerf-technisch voor veel hoofdbrekens gezorgd, en kan worden aangemerkt als oorzaak van fricties tussen de oorspronkelijke begroting en de uiteindelijke uitkomst. Door de COVID-19-omstandigheden en de verwevenheid van de onderdelen van het Festival is daarbij nauwelijks te achterhalen welke ingrepen welke financiële consequenties hebben gehad.

Het Financieel verslag van deze festivaleditie is een losse bijlage bij dit document. Wij zijn erg gelukkig dat fondstoezeggingen voor 2020 zonder problemen konden worden doorgezet naar 2021 en vervolgens deels naar 2022. Daarbij zijn uiteraard ook extra kosten gemaakt vanwege de diverse uitstelrondes, zoals uren die gingen zitten in het afzeggen, uitnodigen en vervolgens weer afzeggen van docenten en

concertgevers. In het Financieel verslag komt duidelijk naar voren dat een flink aantal corona-gerelateerde afzeggingen enkele maanden tot dagen voor de Zomeracademie de organisatoren opzadelden met een aanzienlijk verminderde inkomstenstroom.

Deze tegenvallers zijn enerzijds bestreden door zeer goed op alle uitgaven te letten en waar mogelijk te bezuinigen, samenwerking met andere partners te zoeken of commerciële instellingen te verzoeken om lagere 'culturele' tarieven. Zo berekenden instanties als de Philharmonie, de Doopsgezinde Kerk en de Bavokerk sterk verlaagde huurtarieven. We zijn er trots op dat we hierbij steeds aan de Fair Practice-uitgangspunten konden voldoen: concertgevers, Zomeracademie-docenten en anderen hebben qua inkomsten niets hoeven inleveren.

Daarnaast zijn we gelukkig met een extra ondersteuning van € 20.000 in het kader van een Corona Herstelfonds van de Gemeente Haarlem.

Zie **bijlage E** voor de toelichting van de Penningmeester op de afrekening.

9 Bestuur, Artistieke Raad en productie

De samenstelling van Bestuur, Artistieke Raad en Productieteam is ongewijzigd gebleven ten opzichte van de vermelding in het Projectplan. De Artistieke Raad programmeert het festival en het bestuur is verantwoordelijk voor de realisatie van het Festival. Deze taak wordt gedelegeerd aan de producent – die ook de Artistieke Raad voorziet. Deze cirkelconstructie is weliswaar kwetsbaar, maar biedt ook grote voordelen. De grote efficiëntie zit erin dat, omdat producer en voorzitter AR dezelfde persoon is die ook alle bestuursvergaderingen bijwoont, de lijnen zeer kort zijn. Er gaat geen tijd verloren met overleg. De kwetsbaarheid is dat het om een persoon gaat die eindverantwoordelijkheid draagt voor zowel de programmering, de aansturing van de PR, de productie zelf (zowel voorafgaand, tijdens als na het festival, waaronder de communicatie met cursisten, docenten, concertgevers en locaties) en ook voor het financieel reilen en zeilen, tot en met de verslaglegging. Tot op heden functioneert deze werkwijze goed, maar de verantwoordelijkheid weegt zwaar en met name in de jaren 2019-2022 is de grens in zicht gekomen wat menselijk mogelijk is. Voor 2024 wordt in de begroting ruimte gemaakt voor het aanstellen van een of meer coproductanten die enkele uitvoerende taken kunnen overnemen.

10 Conclusies en verbeterpunten

1. De 2022-editie van het Internationaal Orgelfestival Haarlem kan, zeker tegen de achtergrond van de moeilijke omstandigheden in deze door corona getekende periode, als succesvol worden gezien.
2. Financieel kende het festival grote uitdagingen, maar gelukkig kon aan alle verplichtingen aan derden worden voldaan, mede dankzij de extra ondersteuning van de Gemeente Haarlem. Achter de schermen vereiste dit wel stevige extra inspanningen.
 - Aanbeveling: het aanhouden van een reserve van € 15k-€ 20k zou enorm helpen om de druk van de ketel te houden bij tegenvallers. Het zo scherp op een financieel resultaat van € 0 calculeren (en wat ook door de fondsen wordt opgelegd; surplus moet immers worden teruggestort) maakt het realiseren van een festival als het onze in alle onzekerheden tot een bijna onmogelijke opgave. Te denken valt aan het opzetten van een Vriendenkring, in de hoop op termijn behalve periodieke donaties ook legaten te kunnen ontvangen.
3. De vanzelfsprekendheid van het deelnemen van cursisten uit de hele wereld staat onder druk vanwege de verwachting dat vliegtickets veel duurder zullen worden.
 - Er moet worden geïnvesteerd in het werven van meer cursisten uit Europa en (vooral) Nederland. Contacten met conservatoria en persoonlijke netwerken van (improvisatie)docenten zijn daarbij van belang.
 - Onderzocht moet worden of een kleinschaliger Zomeracademie (zowel in aantal cursisten als in aantal docenten) mogelijk is, zonder dat dit ten koste gaat van de uitstraling van het Festival.
 - Mogelijk leidt samenwerking met andere festivals en academies in binnen- en buitenland tot een vermindering van de ecologische 'voetafdruk' van het reizen van deelnemers en docenten.
4. De Orgeldag for Kids was, net als in 2018, een groot succes en voldoet in een behoefte.

- We onderzoeken of een jaarlijkse Orgeldag for Kids haalbaar is ondanks de tweejaarlijkse opzet van het Festival.
- 5. Het Concours heeft geen winnaar opgeleverd. De huidige discussie gaat over de vraag naar de oorzaak hiervan. De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat het Festival weinig valt aan te rekenen, maar dat de huidige stand van zaken van het improviseren veel aandacht nodig heeft.
 - Het Orgelfestival wil aan deze exercitie een bijdrage leveren door te investeren in educatie, zowel in de vorm van scholarships voor excellente improviserende organisten, als voortdurende aandacht voor improvisatie in het curriculum van de Zomeracademie, gebruik makend van een netwerk van vooraanstaande docenten op dat gebied.
 - Tevens heeft het Orgelfestival de taak een nieuwe generatie improvisatoren aan te boren en te inspireren.
- 6. De samenwerking met het nieuwe PR-bureau verliep goed. De relatieve onbekendheid met het orgel was een voordeel, en resulteerde in een onverwachte PR-strategie. Door de korte inwerk- en aanlooptijd is echter niet de maximale impact gerealiseerd.
 - De intentie is dat de samenwerking wordt voortgezet. De voorbereidingen voor de volgende festivaleditie dienen wel eerder te beginnen zodat het bureau de kans krijgt mee te denken bij locatiekeuze en marketingmiddelen bij specifieke concerten en andere festivalonderdelen.
- 7. De inkomstenstroom en dus de fondsenwerving wordt steeds belangrijker. Deze wordt in 2024 geïntensiveerd en ook een Europese subsidieaanvraag valt daaronder. De wisseling van fondsenwerver is een goed moment dit te realiseren.
 - Het budget voor fondsenwerving moet worden gebracht op minimaal marktconform niveau, met een (groter) deel vaste vergoeding en een (kleiner) deel variabel (op provisiebasis).
- 8. De samenwerking tussen bestuur, artistieke raad en producent verliep uitstekend. Wel wordt vastgesteld dat de belasting van de producent groot is, wat de afgelopen periode werd verergerd door de grillige corona-periode.
 - Voor 2024 dient extra budget te worden begroot voor productieassistentie.

BIJLAGEN

A Programmering Zomeracademie

- 1 **Johann Sebastian Bach** I Jürgen Essl (12 cursisten)
- 2 **Johann Sebastian Bach** II Wolfgang Zerer (16 cursisten)
- 3 **Johann Sebastian Bach** III Bernhard Haas (10 cursisten)
- 4 **Improvisation** I Jürgen Essl (9 cursisten)
- 5 **Improvisation** II (Advanced) Thomas Lacôte (5 cursisten, later aangevuld met YT- en EC-deelnemers)
- 6 **Improvisation** III (on non-musical material) Franz Danksagmüller (8 cursisten)
- 7 **César Franck** I Vincent Thévenaz (replaces Louis Robilliard) (11 cursisten)
- 8 **César Franck** II Ben van Oosten (12 cursisten)
- 9 **Jan Pzn. Sweelinck, William Byrd, John Bull and Orlando Gibbons** Menno van Delft (7 cursisten)
- 10 **Louis Vierne and Charles-M. Widor** Ben van Oosten (14 cursisten)
- 11 **Felix Mendelssohn and Robert Schumann** Stefan Engels (11 cursisten)
- 12 **Sigfrid Karg-Elert and Max Reger** Stefan Engels (11 cursisten)
- 13 **Northern German Organ Repertoire** Wolfgang Zerer (16 cursisten)
- 14 **Spanish and Portuguese Organ Repertoire** Andrés Cea Galan (7 cursisten)
- 15 **French Classical Organ Repertoire** Christophe Mantoux (14 cursisten)
- 16 **Maurice Durufé and Jehan Alain** Christophe Mantoux (7 cursisten)
- 17 **Olivier Messiaen** Thomas Lacôte (4 cursisten)
- 18 **Contemporary Organ Repertoire** Bernhard Haas (6 'eigen' cursisten en 8 cursisten uit de improvisatiecursussen, de EC en de YT-klas die als toevoerder enkele masterclasses bijwoonden)
- 19 **Organ with ensemble** (3 workshops) Leo van Doeselaar (3 cursisten)
- 20 **Harmonium** (3 workshops) Dirk Luijmes (6 cursisten)
- 21 **Clavichord/Virginal** (3 workshops) Menno van Delft (11 cursisten)

In totaal werden in de Internationale Zomeracademie (incl. YT- en EC-lessen) **213 lesuren** verzorgd door 14 docenten. In totaal waren er 73 cursisten, die ieder gemiddeld voor (bijna) 3 cursussen hadden ingeschreven.

B Programmering publieksevenementen

Vr 17 juni 9.00-12.00: Orgeldag for Kids

Za 16 juli

11.00-15.00 'Zevende Haarlemse Orgeldag': twaalf wandelconcerten van elk 30 minuten in de Haarlemse binnenstad. Kinderen bouwen een Doe-orgel tijdens inloop-workshops

12.45 en 14.45 (Bavotoren) Carillonexcursies met Rien Donkersloot

20.00 (Bavo): Openingsconcert. Nationaal Gemengd Jeugdkoor, Sigvards Klava (dirigent), Jan Hage en Hayo Boerema (orgel). Programma: Jan Welmers (in memoriam), Georgy Sviridov (Canticles & Prayers), Arvo Pärt (Salve Regina), Igor Stravinsky (Mass), orgel improvisaties

Ma 18 juli

12.00-12.45 (Bavotoren) Carillonconcert Rien Donkersloot

20.00 (Nieuwe Kerk): 'Orgel als ensemble-instrument'. Première van 'Stylus Fantasticus', nieuwe compositie van Martijn Padding voor het nieuw gebouwde orgelpositief in Italiaanse barokstijl (bespeeld door Menno van Delft) en barokensemble Castello Consort (2 violen, viola da gamba, baroktrombone, dulciaan, theorbe, barokharp en orgel)

Di 19 juli

19.00-19.45 (Bavotoren) Carillonconcert Maurits Bunt

20.00 (Bavo): Stadsorgelconcert door Stefan Engels en Zuzana Ferjenčíková. Werken van Bach, Schumann, Reubke en improvisatie (Samenwerking met Philharmonie)

Wo 20 juli 19.00-22.00 (Doopsgezinde Kerk): Internationaal Improvisatieconcours, Ronde 1. Acht deelnemers

Do 21 juli

16.00 (Bavo): Stadsorgelconcert door Vincent Thévenaz en Jürgen Essl ('Bach à l'improviste'). Werken van Bach, Essl, Thévenaz en improvisaties (Samenwerking met Philharmonie)

19.00-19.45 (Bavotoren) Carillonconcert Rien Donkersloot

20.00 (Philharmonie): 'Orgel als ensemble-instrument'. Voorstelling 'Van donker naar licht'/'De la profondeur à la lumière' door Bauwien van der Meer (sopraan), Helikon Strijkkwartet, Doriene Marselje (harp) en Gerrie Meijers (orgel). Werken van Monique Krüs (Je vis, je meurs), Ig Henneman (Beweis zu nichts), Lili Boulanger (Pie Jesu), Annelies van Parys (Medea)

Vr 22 juli

11.30-12.00 (Bakenessertoren) en 12.30-13.00 (Bavotoren) Carillonconcerten Rien Donkersloot

20.00 (Philharmonie): Internationaal Improvisatieconcours, Ronde 2. Zes deelnemers, Kristina Fuchs (stemkunstenaar)

Za 23 juli

19.00-19.45 (Bavotoren) Carillonconcert Rien Donkersloot

20.00 (Bavo) International Improvisation Competition: Finale. Drie finalisten

Zo 24 juli

9.00-18.00 Excursie Summer Academy: Lambertuskerk Helmond – Kathedraal Den Bosch – Grote Kerk Breda (zie foto)

20.00 (Josephkerk): 'Orgel als ensemble-instrument': Homage à César Franck (1822-1890). Dirk Luijmes en Erik-Jan Eradus (orgel en harmonium) (Samenwerking met Josephkerk)

Ma 25 juli

12.00-12.30 (Bavotoren) Carillonconcert Rien Donkersloot

20.00 (Kathedraal): 'Orgel als ensemble-instrument': Dominik Susteck (orgel) en Tobias

Hagedorn (electronics). Werken van Susteck en Hagedorn (Samenwerking met Stichting Willibrordusorgel)

Di 26 juli

19.00-19.45 (Bavotoren) Carillonconcert Jasper Stam

20.00 (Bavo): Stadsorgelconcert. Franz Danksagmüller en Gabriele Agrimonti (winnaar Improvisatieconcours 2021) Improvisaties bij vier vroeg-20e eeuwse films (Samenwerking met Philharmonie)

Wo 27 juli

12.30 (Gravenzaal): Lunchconcert 'Orgel als ensemble-instrument'. Leo van Doeselaar (orgel) met ensemble van de Nederlandse Bachvereniging: Anneke van Haften en Paula Pérez Romera (viool), Femke Huizinga (altviool), Lucia Swarts (cello). Werken van Stanley, Händel en Haydn

20.15 (Laurenskerk Alkmaar, zie foto): Andrés Cea Galan en Christoph Mantoux. Werken van De Arauxo, Cabanilles, Attaignant, Weckmann en Reincken (Samenwerking met Theater De Vest Alkmaar)

Do 28 juli

16.00 (Bavo): Stadsorgelconcert. Bernhard Haas en Wolfgang Zerer (21st meets 17th century). Werken

van Scheidemann, Lübeck, Platz, Kurtág, Maintz, Gontscharenko en Bach (Samenwerking met Philharmonie)

19.00-19.45 (Bavotoren) Carillonconcert Geert-Jan Heuvelman

Vr 29 juli

11.30-12.00 (Bakenessertoren) en 12.30-13.00 (Bavotoren) Carillonconcerten Rien Donkersloot

20.00 (Kathedrale Basiliek) Presentatieconcert Excellence Class. Zes zeer getalenteerde organisten spelen werken van Bach, Franck, Schumann, Reger, Berlin, Gaskin en Prokofiev/Guillou (Samenwerking met Stichting Willibrordusorgel)

Za 30 juli

11.00 (Bavo) Presentatieconcert deelnemers Zomeracademie. Divers repertoire uit de cursussen

C Bezoekersaantallen

17 juni, Orgeldag for Kids	100
16 juli, Open Orgeldag, 12 concerten en 2 carillonexcursies:	1.661
16 juli, Openingsconcert	389
17 juli, orgelconcert Basiliek	147
18 juli, carillonconcert	(niet vast te stellen)
18 juli, ensembleconcert Nieuwe Kerk	92
19 juli, carillonconcert	(niet vast te stellen)
19 juli, Stadsorgelconcert	275
20 juli, eerste ronde Improvisatieconcours	83
21 juli, Stadsorgelconcert	299
21 juli, carillonconcert	(niet vast te stellen)
21 juli, Van donker naar licht	138
21 juli, Jazz in de Grote Zaal	156
22 juli, twee carillonconcerten	(niet vast te stellen)
22 juli, tweede ronde Improvisatieconcours	132
23 juli, carillonconcert	(niet vast te stellen)
23 juli, finale Improvisatieconcours	189
24 juli, excursie Breda, Helmond, Den Bosch (3 concerten)	125
24 juli, concert 'Homage à César Franck	121
25 juli, carillonconcert	(niet vast te stellen)
25 juli, concert Susteck en Hagedorn (Basiliek)	135
26 juli, carillonconcert	(niet vast te stellen)
26 juli, Stadsorgelconcert (film en improvisatie)	370
27 juli, orgel en ensemble	132

27 juli, samenwerkingsconcert in Alkmaar	115
28 juli, carillonconcert	(niet vast te stellen)
28 juli, Stadsorgelconcert	386
29 juli, carillonconcert	(niet vast te stellen)
29 juli, presentatie Young Excellence Class	118
30 juli, presentatie Zomeracademie	95
Totaal: 46 evenementen met 5.258 bezoekers (excl. luisteraars naar carillonconcerten)	

D PR-, Communicatiemiddelen en -inzet

Social media: de advertentiecampaagne heeft een bereik van 23.505 views op Facebook opgeleverd. De *thruplay* van de video was 4.487. De Facebookpagina heeft 46 nieuwe volgers opgeleverd, Instagram 64. Hier is dus nog veel winst te behalen, o.a. door een betrokken festivalcommunity. Er is een collab geweest met Castello Consort. Als 'experiment' is een korte social campagne rond het concert met film en orgel improvisatie (26 juli) gedraaid met een bereik van 53.248 views en 94 kliks. De Bavo zat die avond vol.

Online: er zijn 6 eigen emailnieuwsbrieven verstuurd. Daarnaast is Orgelfestival is meegenomen in de nieuwsbrieven en sites van andere organisaties zoals Philharmonie, 'The Big Sing', Doopsgezinde Kerk, Bachfestival Dordrecht en Orgelnetwerk Noord-Holland, klassieke muziek.nl, Visit Haarlem.nl, IAMsterdam en We are Public. Op Visit Haarlem zijn dit keer aparte events aangemaakt. Ook is online bannering ingezet (op NPO-websites, Orgelnieuws, 24 Classic).

Drukwerk: een flyer voor de Haarlemse Orgeldag met een oplage van 10.000 stuks die breed verspreid is, een uitgebreide brochure (oplage 2.500), en per concert een programmablad met gedetailleerde informatie.

Buitenreclame: In Haarlem en omstreken zijn posters in A0 (70 Mupi's), A2 (500) en A3-formaat (200) verspreid. Op de beeldschermen in NS-treinen is gedurende de week voor het festival de campagnevideo vertoond (zie link). Ook heeft deze editie een vlag van het Orgelfestival aan de Bavotoren gehangen.

Website met vernieuwde huisstijl

PR: meer dan 60 artikelen, waarvan de helft naar aanleiding van het laatste bericht dat er geen winnaar is uitgeroepen. Deze verschenen in landelijke dagbladen (Reformatorisch Dagblad, Nederlands Dagblad), landelijke media (Nu.nl), regionale/lokale media (RTV NH, Haarlem105, NoordHollands Dagblad, Kennemer Dagblad, Haarlems Dagblad, Amsterdams Dagblad, HaarlemUpdates, IAMsterdam, Haarlems Weekblad, Haarlems Nieuwsblad, Haarlems Bodem, Heemsteder, Heemstedse Courant,

Bloemendaalnieuws, Limburger, Gooi en Eemlander etc,) nationale en internationale vakmedia (Orgelnieuws, NotaBene, De Orgelvriend, Het Orgel, Ars Organi, Orgues nouvelles, Klassieke muziek, classicFM...), andere media (GoKids UitMag, 50pluswijzer, Kidsweek, kerkbladen en online media kerken,...)

Ook zijn er diverse radio-interviews geweest met veelal Peter Ouwerkerk (op Radio1, NPO Radio4, concertzender, classic.nl, 24classics, Haarlem105).

Dit festival is alleen de concoursfinale via een livestream te zien geweest, op verzoek van enkele deelnemers. Door 21 personen is rechtstreeks gekeken, in de weken erna is nog door zo'n 200 personen gekeken, waarvan 70 langer dan 10 minuten. Er is verder niet geïnvesteerd aan beeldschermen in de kerk of streaming van alle andere concerten, voornamelijk uit bezuinigingsoverwegingen.

Selectie van links:

Campagne-film zoals afgespeeld in treinen van de NS: klik [hier](#)

Radiointerview met Peter Ouwerkerk op Radio4: klik [hier](#)

Korte videoboodschappen:

Laura van de Wijde (directeur Museum Haarlem): klik [hier](#)

Erik J. Coolen: klik [hier](#)

Jos Wienen, burgemeester Haarlem: klik [hier](#)

Berichtgeving nu.nl: klik [hier](#)

E Toelichting van de Penningmeester op de Afrekening

- De cijfers voor 2022/2021 (eerste kolom) zijn inclusief de opbrengsten en kosten van het 'Festival Light' in 2021. Deze weergave is het gevolg van de tweejaarlijkse verslaglegging van de Stichting Internationaal Orgelconcours.
- Vergoeding uit Samenwerking: Nihil, vanwege geen samenwerking met de (niet uitgereikte) Sweelinckprijs, het Orgelfestival Toulouse-les-Orgues en het Orgelpark (uitgestelde compositieopdracht).
- Bijdrage deelnemers: deze was lager dan verwacht omdat een groot aantal cursisten door corona hun land niet mochten of konden verlaten. Veel cursusgelden zijn teruggeboekt.
- De terugval in 'Private Fondsen' werd gecompenseerd door veel donaties en de bijdrage van de Vrienden van de Bavo.
- Ned. Publieke fondsen betreft de bijdrage van de Stadsorgelconcerten.
- Vrijwel alle kostencategorieën zijn fors gestegen t.o.v. van Festival 2018. Gelukkig is er nog een klein plusje onder de streep, maar dat zal mogelijk verdwijnen door nog te verwachten kosten in het vierde kwartaal van 2022.
- Verkoop van merchandise (mokken en posters) is nog onvoldoende succesvol. De voorraad die is overgebleven zal in 2024 worden verkocht.
- Zij het nog bescheiden, waren er opbrengsten uit advertentie-verkoop aan gelieerde instellingen.

< Andrés Cea Galán (Spanje) doceert in de Bavokerk

Franz Danksagmüller improviseert met de YT's in de Kathedrale Basiliek v

< Dirk Luijmes leidt een workshop over het Franse drukwindharmonium

Leo van Doeselaar in repetitie met leden van de Nederlandse Bachvereniging voor het concert 'Orgel als ensemble-instrument' op 27 juli in het Hoogkoor van de Bavokerk >